

Vizija, ki kaže v prihodnost

Sredi epohalnega preloma 1989/90 še nihče ni mogel vedeti, kaj bo nastalo iz male knjige z zahtevnim naslovom »Projekt svetovni etos«. V Neue Züricher Zeitung je tedaj pisalo: »V času, ko se vojne nočejo končati in tlijo novi krvavi konflikti med rasami – je bolj kot kdajkoli aktualno spoznanje, da ta naš edini planet potrebuje ta etos; ta edina svetovna družba ne potrebuje enotne religije niti enotne ideologije, pač pa nekaj povezovalnih in obveznih norm, vrednot, idealov in ciljev ... Strnjena, tanka knjiga je močan govor, ne daleč od preroških znakov...«

Program je bil od vsega začetka jasen in se je od tedaj naprej v preteklem četrtsotletju stalno jasnil in oblikoval:

» Ni miru med narodi brez miru med religijami.

Ni miru med religijami brez dialoga med religijami.

Ni dialoga med religijami brez skupnih etičnih vrednot in meril.«

K tem stavkom od vsega začetka spada tudi stavek: »Ni dialoga med religijami brez osnovnega poznavanja religij.« Stavek je bil napisan leta 1991 kot vodilo v »Judovstvo/ Das Judentum«, v prvem delu trilogije »O verskem položaju časa/ Zur religiösen Situation der Zeit«, ki sta ga podprla jubilejna ustanova Bosch ter sklad Daimler-Benz. Ta stavek v kasnejših publikacijah ponazarja (prim. bibliografija) intenzivno teološko, filozofsko in versko znanstveno raziskovalno delo, brez katerega Projekt svetovni etos ne bi bil mogoč.

Charta, temeljni dokument Projekta svetovni etos, je 4. septembra 1993 v Chicagu postala »Izjava o svetovnem etosu« parlamenta svetovnih religij. V njej so jasno izraženi principi in načela svetovnega etosa na podlagi velikih verskih in etičnih izročil človeštva, ki so prevedena v današnji jezik.

* Dve temeljni načeli:

- Načelo *humanosti*: »Z vsakim človekom moramo ravnati človeško in ne nečloveško.«
- *Zlato pravilo vzajemnosti*: »Drugim ne stori nečesa, kar ne želiš, da oni storijo tebi.«

* Štiri načela ali *ukazi človečnosti*:

- Za kulturo *nenasilja in za spoštovanje vsega življenja*: »Ne ubijaj - pa tudi ne muči, trpinči, rani« ali pozitivno: »Spoštuj življenje!«
- Za kulturo *solidarnosti in pravične gospodarske ureditve*: »Ne kradi - pa tudi ne izkoriščaj, podkupuj, korumpiraj« - ali pozitivno: »Bodi iskren in pošten!«
- Za kulturo *strpnosti in življenje po resnici*: »Ne laži - pa tudi ne varaj, ponarejaj, manipuliraj« - ali pozitivno: »Govori resnico in ravnaj po resnici!«
- Za kulturo *enakopravnosti in partnerstvo med možem in ženo*: »Ne zlorablaj spolnosti - pa tudi partnerja ne zlorablaj, ga ne ponižuj, ga ne zaničuj« - ali pozitivno: »Spoštujte in ljubite se med seboj!«

Nekateri so imeli ta projekt tedaj za čisto utopijo. Toda ideja o svetovnem etosu ni utopija, ni nikogaršnja zemlja, temveč je *pogled*. Pokaže nam, kako bi lahko izgledal sicer ne »zdrav«, pa vendar boljši svet. Je pogled, *ki kaže v prihodnost*: mi in vsi ljudje, ki po svetu sodelujejo z nami, so prepričani,

da je zavzemanje za spoštovanje in razumevanje med kulturami in trud za etična načela v družbi, tudi v politiki in gospodarstvu, vzgoji in izobraževanju, nujno potreben. In svetovni etos je pogled, ki ga seveda ni mogoče uresničiti prek noči, temveč je za to potreben čas. Tako je bilo tudi z družbenimi vprašanji pred tridesetimi ali štiridesetimi leti: novo razumevanje miru in razoroževanja, prebujajoča se občutljivost za probleme okolja, nov partnerski pogled na vloge moža in žene. Vsa ta vprašanja so imela tudi etično razsežnost in sprememba mišljenja je trajala desetletja - ter še do danes ni zaključena.

Projekt svetovni etos ima v svojih prvih dveh desetletjih za seboj dolgo pot.

Za pregled naj uvodoma kratko omenim najpomembnejše postojanke projekta:

- 1989 februar: UNESCO-Simpozij, Pariz: »Ni svetovnega miru brez miru med religijami«
- 1989 november: padeč berlinskega zidu
- 1990 februar: svetovni gospodarski forum, Davos: »Zakaj za preživetje potrebujemo globalna etična načela?«
- 1990 maj: »Projekt svetovni etos« (glej Svetovni etos, 2008, str. 19-187)
- 1993 Chicago 2: Parlament svetovnih religij: »Izjava o svetovnem etosu« (glej Svetovni etos, 2008, str. 5-17)
- 1995 Osnovanje Ustanove svetovni etos v Tübingenu
- 1995 »Dá svetovnemu etosu. Vidiki iskanja usmeritev.«

- 1997 Nadaljevanje knjige »Projekt svetovni etos«: »Svetovni etos na področju svetovne politike in svetovnega gospodarstva«
- 1997 Mednarodna organizacija Medakcijski svet (InterAction Council) z nekdanjimi državnimi voditelji ter predsedniki vlad: Predlog za »splošno izjavo o človekovih dolžnostih«
- 1998 Kuala Lumpur: »Mednarodna zveza borz«: »Etični standardi pri mednarodnem poslovanju s finančnimi sredstvi« (»International Confederation of Stock Exchanges: Ethical Standards for International Financial Transactions«)
- 1998 »Znanost in svetovni etos« s prispevki iz gospodarske etike in pravne znanosti, političnih ved in pedagogike, naravoslovne znanosti in etike
- 1999 Captown: 3. Parlament svetovnih religij: »Klic našim vodilnim ustanovam«
- 2001 Baden-Baden: Interdisciplinarni simpozij »Globalno podjetje – globalni etos. Globalni trg zahteva nove standarde in globalni okvirni red«
- 2001 Združeni narodi: Poročilo »skupine uglednih osebnosti« »Mostovi med ločenimi. Dialog med civilizacijami. Poročilo za ZN.«(»Crossing the Divide. Dialogue among Civilizations, Report for the United Nations«); na internetu pod: www.uno.org; nemško.: »Brücken in die Zukunft (Mostovi za prihodnost). Vereinte Nationen« (2001)
- 2002 Tübingen: Interdisciplinarni simpozij »Nova paradigma mednarodnih odnosov? Izziv z vidika etike

za oblikovanje svetovne politike«, objavljeno v:
»Friedenspolitik. Ethische Grundlagen internationaler
Beziehungen«

- 2004 Zaključek trilogije o verskem položaju časa z zvezkom
»Islam. Zgodovina, sedanost, prihodnost«
- 2006 »Hinduizem. Vera, zgodovina, sedanost (Stephan
Schlensog)
- 2009 New York/Basel: Manifest »Globalna gospodarska
etika« (Manifest »Global Economic Ethic«) (v: Vzgoja,
49, 2011, str. 14-17, prevod T. Volk)
- 2011 Ustanovitev Inštituta svetovni etos na Univerzi v
Tübingenu
- 2011 oktober, Berlin: Praizvedba glasbene kompozicije
Svetovni etos Jonathana Harveyja z Berlinskimi
filharmoniki (Sir Simon Rattle)
- 2011 november, Washington, univerza v Georgetownu:
mednarodni simpozij »Globalna etika, pravo in
politika« (»Global Ethic, Law and Policy«)
- 2012 april, 18., Tübingen: otvoritev Inštituta svetovni etos in
začetek poučevanja.

V te mejnike je bilo vložena veliko truda, in tako z
»osebnega vidika« opozarjam predvsem v II. delu pri
različnih odlomkih na to, katere priprave so večinoma
botrovale delnim projektom. Tam postaja jasno: Projekt
svetovni etos ni kar nenadoma padel z neba, temveč je sad
več desetletnega raziskovanja osnov - že na Inštitutu za
ekumensko raziskovanje (1964 - 1996) - zato je bil tako
obsežno in trdno utemeljen. Pregled temeljne literature je na

koncu te knjige. Prav tako so raznovrstne izkušnje pri nastajanju, širjenju in praktični uporabi teh idej vedno znova potrjevale ustreznost in potrebo.

In sedaj o priročniku: »Nemci morajo imeti velike roke,« je pripomnil šegav ameriški učenjak s pogledom na moje »priročnike«. Ta priročnik je tanek, vendar želi nuditi zgoščen pregled ideje, utemeljitve in uporabe svetovnega etosa danes. Da bi ostal tanek in priročen, sem opustil navedbo literature in opomb; v drugih naših knjigah zlahka najdete ustrezne potrditve; pri zgodovini na primer različni avtorji komentirajo »Dokumentacijo k svetovnem etosu«. (H. Küng, 2002).

Ta mali priročnik naj služi tudi kot vodilo novemu Inštitutu svetovnega etosa (WEIT). Ustanovitev imenovanega inštituta nam je omogočila izjemno velikodušna podpora ustanove Karl-Schlecht. Ta priročnik naj bo iz hvaležnosti posvečen profesorju h. c. dipl. ing. Karlu Schlechtu in njegovi ženi Brigitte, ki že mnoga leta z imenitnimi zneski podpirata Ustanovo svetovnega etosa.

Tübingen, 1. marec 2012

Hans Küng

(Priročnik svetovni etos, H. Küng, 2012, prevedel Albert Smrečnik)